

Warszawa, 14 grudnia 2016 r.

Komunikat FOR:

**Nowelizacja Prawa o zgromadzeniach narusza konstytucyjną wolność zgromadzeń
i międzynarodowe standardy ochrony praw człowieka**

13 grudnia br. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach¹. Przegłoszowana wersja ustawy uwzględniła dwie istotne poprawki zgłoszone przez Senat. Niezależnie od przyjęcia tych poprawek, jeżeli nowelizacja wejdzie w życie, drastycznie ograniczona zostanie możliwość organizowania kontrmanifestacji do tzw. zgromadzeń cyklicznych. Dodatkowo, istotne kompetencje w przedmiocie decydowania o miejscu i czasie organizowania zgromadzeń nowelizacja przekazuje organowi rządowemu – wojewodzie. Proponowane zmiany zagrażają podstawowym prawom i wolnościom człowieka i obywatela, tj. wolności zgromadzania i prawu do wyrażania własnych poglądów, a przez to naruszają prawa i wolności konstytucyjne oraz przepisy prawa międzynarodowego. Prezydent RP, jako osoba stojąca na straży konstytucji, powinien w imię obrony praw i wolności obywatelskich odmówić podpisania omawianej ustawy.

W dniu 2 grudnia br. Sejm uchwalił nowelizację ustawy z dnia 24. lipca 2015 r. Prawo o zgromadzeniach i przekazał ją do prac Senatowi. 6 grudnia senacka Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej przyjęły ustawę bez jakichkolwiek poprawek. Po apelach ze strony organizacji pozarządowych² i ostrej krytyce m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego³, czy też instytucji międzynarodowych (Rada Europy, OBWE)⁴, Senat przyjął 7 grudnia dwie znaczące poprawki do ww. ustawy – wycofano przepis o nadrzędności zgromadzeń państwowych i religijnych nad pozostałymi zgromadzeniami oraz wprowadzono 14-dniowy okres vacatio legis (pierwotnie ustawa miała wejść w życie z dniem ogłoszenia). 13 grudnia Sejm uchwalił nowelizację, uwzględniając powyższe poprawki Senatowi. **Co istotne, nawet po ich uwzględnieniu, zarzuty co do niezgodności ustawy z Konstytucją i prawem międzynarodowym pozostają w pełni aktualne. Ustawa nie powinna wejść w życie w obecnym brzmieniu.**

Wolność zgromadzania i wyrażania swoich poglądów zapewniają **każdemu** m.in. Konstytucja w art. 57 i 54 w zw. z art. 31 ust. 3⁵ i międzynarodowe konwencje, których stroną jest Polska: art. 19 i 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP)⁶, czy art. 9 i 11 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPCz)⁷. Na gruncie tych aktów, ograniczenia względem wolności zgromadzania mogą zostać wprowadzone wyłącznie w ściśle

¹ Druk sejmowy nr 1044.

² Apel w sprawie odrzucenia projektu w całości podpisało 194 organizacji pozarządowych, w tym FOR. Stanowisko organizacji międzynarodowych dostępne w Internecie: <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosc/2005928.html>.

³ Opinia do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach sporządziło 30 listopada br. Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, sygn. BSA I-021-499/16.

⁴ Wspólne stanowisko zajęli w tej sprawie Szef Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE Michael Georg Link i komisarz praw człowieka Rady Europy Nils Muižnieks (por. <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/european-human-rights-officials-voice-serious-concerns-over-changes-to-polish-laws-on-freedom-of-assembly> – dostępne w dniu 11.12.2016).

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2. kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).

⁶ Międzynarodowy Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 16. grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167).

⁷ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284).

określonych przypadkach, jak np. z powodu koniecznej w demokratycznym państwie prawnym ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, ochrony moralności publicznej, czy wolności i praw innych osób. Bogate orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w Polsce⁸ i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁹ potwierdzają, że ograniczenia tej wolności mogą być stosowane tylko w razie rzeczywistej obawy naruszenia jednej z ww. przesłanek, a przesłanki te nie mogą być traktowane rozszerzająco – **wolność pokojowego zgromadzenia, prowadzenia kontrmanifestacji i prezentowania ścierających się ze sobą poglądów przez różne grupy ludzi stanowią bowiem nieodłączne elementy demokratycznego państwa prawnego**. Co istotne, prawo do zgromadzenia dotyczy każdego, dlatego wprowadzanie jakiegokolwiek hierarchii i grup uprzywilejowanych w zakresie tego prawa jest niedopuszczalne. Tymczasem, w spodziewanej nowelizacji ustawodawca nie tylko zdecydował się na wprowadzenie takiej hierarchii, ale uniemożliwił obywatelom skuteczne odwoływanie się od decyzji naruszających istotę ich wolności i praw. Jest to regulacja bezprecedensowa i nigdy nie powinna zostać uchwalona.

Pierwotnie nowelizacja przewidywała, że w przypadku, gdy zgromadzenie zostanie zorganizowane przez władze publiczne, kościoły lub inne związki wyznaniowe albo w formie tzw. zgromadzenia cyklicznego, to żadne inne zgromadzenie nie będzie mogło zostać zorganizowane w tym samym miejscu i czasie. W praktyce miało to oznaczać, że **nie byłoby możliwe przeprowadzenie kontrmanifestacji względem zgromadzeń państwowych, religijnych i zgromadzeń cyklicznych – nawet wtedy, gdyby kontrmanifestacja miała na celu wyłącznie pokojowe wyrażenie poglądów** innych niż te prezentowane na zgromadzeniu państwowym, religijnym lub cyklicznym. Tego typu uprzywilejowanie zgromadzeń państwowych i religijnych było tak rażącym naruszeniem prawa konstytucyjnego i międzynarodowych standardów praw człowieka, że spotkało się z masową krytyką zarówno organizacji pozarządowych, jak i instytucji publicznych, a Parlament nie przyjął nowelizacji w ww. zakresie. Niezależnie od tego, **nowelizacja w obecnym brzmieniu również przewiduje hierarchię między różnymi rodzajami zgromadzeń**. Nawet jeżeli nie został uchwalony przepis dający pierwszeństwo do organizowania zgromadzeń władzom państwa oraz kościołom i związkom wyznaniowym (bez możliwości zorganizowania kontrmanifestacji w tym samym miejscu i czasie), to w dalszym ciągu nowelizacja przewiduje ograniczenie kontrmanifestacji względem tzw. zgromadzeń cyklicznych. Zgromadzenia cykliczne będą stały w hierarchii ponad „zwykłymi” i spontanicznymi zgromadzeniami przede wszystkim z tego powodu, że ich zorganizowanie wyklucza jednocześnie organizowanie innych manifestacji w tym samym miejscu i czasie.

Na gruncie spodziewanej nowelizacji zgromadzeniem cyklicznym będzie takie zgromadzenie, które spełni szereg bardzo szczegółowych (i częściowo niejasnych) przesłanek, m.in.: 1) będzie organizowane przez tego samego organizatora; 2) w tym samym miejscu lub na tej samej trasie; 3) będzie miało na celu „w szczególności uczczenie doniosłych i istotnych dla historii Rzeczypospolitej Polskiej wydarzeń”; 4) a tego rodzaju zgromadzenia odbywały się już w ciągu ostatnich 3 lat, „choćby nie w formie zgromadzeń”. Aby móc zorganizować zgromadzenie cykliczne, organizator będzie musiał otrzymać zgodę **organu rządowego – wojewody (aby zorganizować każde inne zgromadzenie, wystarczy tymczasem notyfikacja właściwemu organowi gminy¹⁰)**. Wniosek do wojewody trzeba będzie składać najpóźniej na tydzień przed pierwszym planowanym cyklem zgromadzenia, a wojewoda będzie wydawał decyzję najpóźniej na 5 dni przed tą datą. Nowelizacja nie przewiduje przy tym żadnego specjalnego trybu odwoławczego od decyzji odmownej. Oznacza to, że **odwołanie od negatywnej decyzji wojewody będzie kierowane do właściwego ministra na**

⁸ Por. np. wyrok TK z 10 listopada 2004 r., sygn. akt Kp 1/04, wyrok TK z 18 stycznia 2006 r., sygn. akt K 21/05 i wyrok TK z 18 września 2015 r., sygn. akt K 44/12

⁹ Por. np. wyrok ETPCz z 9. kwietnia 2002 r. w sprawie *Cisse przeciwko Francji*, skarga nr 51346/99; wyrok ETPCz z 2. października 2001 r. w sprawie *Stankov i The United Macedonian Organisation Ilinden przeciwko Bułgarii*, skargi nr 29221/95 i 29225/95; czy wyrok ETPCz z 21. czerwca 1998 r. w sprawie *Plattform Ärzte für das Leben przeciwko Austrii*, skarga nr 10126/82

¹⁰ Por. art. 7 i n. ustawy z dnia 24. lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach

gruncie procedury administracyjnej – minister będzie miał 30 dni na rozpatrzenie odwołania¹¹. Tymczasem specjalna procedura odwoławcza do właściwego Sądu Okręgowego przysługuje np. wobec decyzji organu gminy o zakazie zgromadzenia – sąd proceduje w specjalnym postępowaniu nieprocesowym, a każda instancja sądu ma na rozpoznanie odwołania 24 godziny¹². **Co istotne, wprowadzenie tej specjalnej procedury do ustawy wynikało z potrzeby przystosowania przepisów o zgromadzeniach do orzeczeń ETPCz¹³ i TK¹⁴.** ETPCz i TK zarzucały poprzedniej ustawie m.in. nieefektywność procedury odwoławczej, jaka przysługiwała wobec decyzji o zakazie zgromadzenia¹⁵ – terminy przewidziane na odwołanie od decyzji organu gminy zostały uznane zbyt odległe, aby możliwe było rozpoznanie sprawy przez organ odwoławczy jeszcze przed datą zaplanowanego zgromadzenia, a przez to uznano je za niezgodne z EKPCz i Konstytucją RP. **Dla omawianego przypadku oznacza to, że jeżeli nowelizacja wejdzie w życie, to w zakresie odwołań od rozstrzygnięć wojewody nastąpi cofnięcie się do stanu prawnego, który już wcześniej został uznany za niezgodny z prawem.** Ustawodawca, mając świadomość niekonstytucyjności takiego rozwiązania, nigdy nie powinien zdecydować się na jego wprowadzenie.

Jeżeli wojewoda wyda zgodę na odbycie zgromadzenia cyklicznego w miejscu i czasie, w których miało się odbyć inne zgromadzenie, to **organ gminy, w ciągu 24 godzin od otrzymania informacji od wojewody, będzie musiał wydać zakaz organizowania zgromadzenia kolidującego ze zgromadzeniem cyklicznym.** Jeżeli organ gminy tego nie uczyni, **wojewoda wyda zarządzenie zastępcze o zakazie zgromadzenia.** W praktyce oznacza to, że każde zgromadzenie, które zostało wcześniej notyfikowane właściwemu organowi gminy zgodnie z przepisami ustawy, zostanie zakazane (przez organ gminy albo następnie przez wojewodę), jeżeli tylko będzie zbiegało się w miejscu i w czasie ze **zgłoszonym później** zgromadzeniem cyklicznym. Tego typu rozwiązanie jest nie do przyjęcia w demokratycznym państwie prawnym – nie tylko wprowadza hierarchiczność zgromadzeń publicznych, ale zaburza też pewność prawa. Wątpliwości budzi też charakter prawny „zarządzenia zastępczego”, o którym mówi ustawa. Zarządzenia zastępcze są szczególnym, bardzo daleko idącym środkiem nadzoru wojewodów nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego. Zastosowanie tego rozwiązania w omawianej ustawie jest niczym nieuzasadnione. Jeżeli ustawodawca wprowadza tak daleko idący środek, to powinien jednocześnie uregulować dodatkowe przesłanki, jakie muszą zostać spełnione, aby wojewoda mógł wydać zarządzenie zastępcze, a także drogę odwoławczą, jaka przysługuje od takiego rozstrzygnięcia i podmioty uprawnione do składania odwołań w tej sprawie¹⁶. W tym przypadku ustawodawca nie uregulował żadnej z powyższych kwestii. Nowelizacja nie wskazuje, czy odwołanie od zarządzenia zastępczego będzie przysługiwało tylko organowi gminy, czy również organizatorowi zgromadzenia. Nie wiadomo też, do jakiego organu mogłoby zostać wniesione ewentualne odwołanie i w jakiej procedurze przebiegałoby postępowanie odwoławcze¹⁷. Nawet jeżeli odwołanie od ww. zarządzeń byłoby możliwe na gruncie procedury administracyjnej (co jednak nie jest oczywiste, bo nowelizacja w ogóle nie podejmuje tej kwestii), to aktualne pozostają wcześniejsze rozważania o nieskuteczności takiej drogi odwoławczej - **obywatel pozostanie w rzeczywistości bez szans na zmianę arbitralnej decyzji organu rządowego (wojewody), podczas gdy ta decyzja będzie dotyczyła istoty jego konstytucyjnych wolności i praw.**

¹¹ Por. art. 35 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r. (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 23)

¹² Por. art. 16 ustawy Prawo o zgromadzeniach

¹³ Por. wyr. ETPCz z 3 maja 2007 r. w sprawie *Bączkowski i inni przeciwko Polsce*, skarga nr 1543/06

¹⁴ Por. wyr. TK z z 18. września 2015 r., sygn. akt K 44/12

¹⁵ Por. dawny art. 9 ustawy z 5 lipca 1990 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz. U. Nr 51, poz. 297, ze zm.)

¹⁶ Por. art. 98a ustawy z dnia 18 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446); art. 85a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 814); art. 86a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 486) albo art. 96 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1131)

¹⁷ Od zarządzeń zastępczych ustawodawca nie przewidział w szczególności odwołania w specjalnej procedurze do właściwego Sądu Okręgowego (por. przyp. 12).

Nowelizacja przewiduje także zmianę w zakresie art. 12 obowiązującego obecnie Prawa o zgromadzeniach. Aktualnie przepis ten stanowi, że jeżeli zgłoszono kilka zgromadzeń, które choćby częściowo miałyby odbywać się w tym samym miejscu i czasie, a „nie jest możliwe ich odbycie w taki sposób, aby ich przebieg nie zagrażał życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach, o pierwszeństwie wyboru miejsca i czasu zgromadzenia decyduje kolejność wniesienia zawiadomień. (...) o kolejności wniesienia tego zawiadomienia decydują data, godzina i minuta jego ponownego wniesienia, o ile tak wniesione zawiadomienie spełnia te wymagania”. Nowelizacja „precyzuje” natomiast, że za zgromadzenia odbywające się w tym samym miejscu trzeba uznać te, które odbywają się „**w szczególności** w odległości mniejszej niż 100 m pomiędzy zgromadzeniami”. Sam zakaz prowadzenia kilku manifestacji w tym samym miejscu i czasie, gdy zachodzi niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia ich uczestników jest daleko idący, a obowiązywanie tego przepisu wydaje się być niepotrzebne wobec innych regulacji ustawy (por. np. art. 20, czy art. 14 ust. 1). **Wprowadzone nowelizacją niejasne pojęcie „w szczególności w odległości mniejszej niż 100 m pomiędzy zgromadzeniami” w ogóle nie precyzuje już obowiązującego przepisu, jest zbyt ogólne i może w praktyce prowadzić do nadużyć i wydawania zupełnie odmiennych decyzji przez różne organy gminy.** Dodatkowo, odległość 100 metrów wydaje się być wygórowana – ustawodawca w żaden sposób nie uzasadnił, dlaczego posłużył się tak dużą liczbą.

Poprzednie dwie nowelizacje ustawy Prawo o zgromadzeniach¹⁸, również były przedmiotem ożywionej debaty publicznej¹⁹. Każdorazowo towarzyszyły im jednak konsultacje społeczne, a sam proces legislacyjny trwał co najmniej pół roku²⁰. Tymczasem, omawiany projekt nowelizacji był **procedowany w ekspresowym tempie**, a konsultacji społecznych, pomimo doniosłości tej regulacji, w ogóle nie przeprowadzono²¹. Na krytykę zasługuje więc nie tylko treść ustawy, ale też tryb, w jakim zmienione normy zostały przyjęte. Praca w Sejmie nad projektem trwała jedynie 15 dni, bez konsultacji społecznych, a także bez wysłuchania publicznego. Tryb poselski, w jakim zgłoszono projekt, nie przewiduje obowiązku konsultacji, jednak fakt, że zmiany w bezpośredni sposób dotkną wolności obywatelskiej, zobowiązuje do podjęcia niestandardowych, ale słusznych kroków w kierunku skonsultowania projektu z opinią publiczną. Za taki krok nie można uznać wysłuchania krytycznych głosów opinii publicznej dopiero na etapie prac Senatu.

Dodatkowo, uzasadnienie projektu nowelizacji nie zawiera nawet szczątkowej informacji o tym, jaka była przyczyna wprowadzanych w ustawie zmian – jaki problem ustawa ma za zadanie zmienić i w jaki sposób nowelizacja ma wpłynąć na jego wyeliminowanie. Można jedynie domniemywać, że ustawodawca kierował się w swoim działaniu wyłącznie pobudkami politycznymi. Takie procedowanie jest sprzeczne z zasadami prawidłowej legislacji i nie może być usprawiedliwione w żaden sposób. Jest niedopuszczalne, aby prawa człowieka i obywatela były ograniczane przez władze państwa dla politycznych celów partii rządzącej.

Wprowadzenie przez ustawodawcę ograniczeń co do możliwości prowadzenia kontrmanifestacji jest też o tyle niezrozumiałe, że ustawa już w obecnym brzmieniu zezwala policji, bądź przedstawicielom organu gminy na rozwiązywanie zgromadzeń, które zagrażają bezpieczeństwu i porządkowi

¹⁸ Dawna ustawa z dnia 5 lipca 1990 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 1990 nr 51 poz. 297), zmieniona po raz pierwszy ustawą z dnia 14 września 2012 r. o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2012 poz. 1115) i uchylona w 2015 r. przez obecnie obowiązującą ustawę z dnia 24. lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2015 poz. 1485)

¹⁹ Pierwszy projekt nowelizacji został przedłożony przez Prezydenta RP w 2011 r. (druk sejmowy nr 35); opinia FOR z dnia 6. marca 2012 r. dot. ww. projektu dostępna w Internecie: <https://for.org.pl/pl/a/2090,Opinia-FOR-do-projektu-nowelizacji-ustawy-Prawo-o-zgromadzeniach> (dostępne w dniu 04.12.2016 r.)

²⁰ Przebieg drogi legislacyjnej aktualnej ustawy na stronach Rządowego Centrum Legislacji: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12270700> i Sejmu RP: <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3518> (dostępne w dniu 04.12.2016 r.)

²¹ Przebieg drogi legislacyjnej omawianej nowelizacji na stronie Sejmu RP: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=AFBF7AE41AFBFAC4C125806F004446BB> (dostępne w dniu 04.12.2016 r.)

publicznemu lub utrudniają prowadzenie innych manifestacji²². **Wprowadzanie odgórnego i niczym nie uzasadnionego zakazu kontrmanifestacji wobec określonej kategorii zgromadzeń jest zupełnie niezrozumiałe i może prowadzić do naruszenia istoty wolności pokojowego zgromadzania.**

Ponadto nie jest jasne, dlaczego zgromadzenia cykliczne będą mogły być organizowane „w szczególności dla uczczenia doniosłych i istotnych dla historii Rzeczypospolitej Polskiej wydarzeń”, a nie w celu zmanifestowania innych poglądów (np. w bieżących sprawach) i dlatego dodatkowe kompetencje do decydowania o tym, gdzie, kiedy i kto będzie przeprowadzał zgromadzenia cykliczne, przyznano organowi rządowemu. Jeżeli nowelizacja wejdzie w życie, to urzędnicy związani z władzą centralną (rządem) będą decydować o tym, komu zostanie wydany zakaz zorganizowania zgromadzenia kolidującego ze zgromadzeniem cyklicznym. Dotychczas to organ gminy, tj. reprezentacja władzy lokalnej, był właściwy do notyfikowania mu zamiaru organizowania jakichkolwiek manifestacji. Niepotrzebne było uzyskiwanie żadnej zgody, a decyzję o zakazie manifestacji organ gminy wydawał tylko wtedy, gdy zgromadzenie nie było zgromadzeniem pokojowym lub miało zagrażać życiu, zdrowiu lub mieniu znacznej wartości²³. Przekazanie organowi rządowemu kompetencji w opisanym wcześniej zakresie będzie prowadziło do ingerencji władzy wykonawczej z poziomu centralnego w wolność obywateli do pokojowego zgromadzania, co jest nie do przyjęcia w demokratycznym państwie prawnym. Jednocześnie wojewoda pomimo otrzymania nowych kompetencji sam nie ponosi odpowiedzialności za zgromadzenie – odpowiedzialność i obowiązek zabezpieczenia wydarzenia pozostaje w rękach samej gminy.

Krytyczną opinię wobec uchwalonego projektu zgłosili m.in. Sąd Najwyższy, Rzecznik Praw Obywatelskich, Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz ponad 190 innych organizacji pozarządowych. Każda z nich apelowała o odrzucenie projektu w całości. Poza zarzutami o niekonstytucyjności projektu i ograniczaniu obywatelom przysługujących im praw, Sąd Najwyższy²⁴ porównał zmiany do wprowadzenia stanu wyjątkowego. Jego zdaniem projekt posiada „wszelkie cechy prawa „stanu wyjątkowego”, którego, o ile wiadomo, nikt w Polsce dotąd nie wprowadził zgodnie z art. 228 i nast. Konstytucji. Skoro zaś w tej sytuacji nie stosuje się art. 233 ust. 1 Konstytucji, oznacza to podjętą świadomie i oczywistą próbę naruszenia ładu konstytucyjnego, w szczególności art. 2 Konstytucji RP, w zakresie wyrażanej w niej zasady państwa prawnego”²⁵.

Uchwalony projekt, nawet po poprawkach Senatu, jawnie prawa obywatelskie, czego posłowie PiS zdają się nie zauważać. Aż 219 z 224 głosów za uchwaleniem pierwotnej, jeszcze gorszej wersji zmian w prawie zgromadzeń, przypadało właśnie na przedstawicieli partii rządzącej. Po poprawkach przyjętych przez Senat i zaakceptowanych przez Sejm projekt nadal należy ocenić krytycznie. To przedstawiciele partii rządzącej, w zdecydowanej większości, przyczynili się do omawianej złej zmiany. Przyjęta ustawa stanowi kolejny krok ku osłabianiu demokracji i wolności obywatelskich. Utrudnienia, jakie, po wejściu w życie nowelizacji, napotkają organizatorzy protestów, w tym opozycja czy organizacje pozarządowe, nasuwają skojarzenia z krajami niedemokratycznymi. Biorąc przy tym pod uwagę kryzys w Trybunale Konstytucyjnym, takich regulacji może pojawiać się coraz więcej, a prawdopodobieństwo, że oceni je niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej TK są niewielkie.

Z uwagi na powyższe zwracamy się do Prezydenta RP i apelujemy – aby w imię obrony praw i wolności obywatelskich odmówił podpisania omawianej ustawy.

²² Por. art. 14, 20, 25, 28 ustawy – Prawo o zgromadzeniach

²³ Art. 14 ustawy – Prawo o zgromadzeniach

²⁴ Opinia do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach sporządziło 30 listopada br. Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, sygn. BSA I-021-499/16

²⁵ Opinia Sądu Najwyższego pojawiła się jeszcze przed poprawkami zgłoszonymi przez Senat.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, **wesprzyj finansowo nasze działania**. Każda darowizna jest dla nas ważna i potwierdza słuszność naszej pracy. Zachęcamy do regularnego wspierania FOR w postaci stałych przelewów.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, Dyrektor ds.rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

Patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Justyna Baszczeska

Analitik FOR

e-mail: justyna.baszczeska@for.org.pl

Karolina Wąsowska

Analitik FOR

e-mail: karolina.wasowska@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](#) · [@FundacjaFOR](#)